

TELESNE MASE Odstreljenih divljih svinja (*Sus scrofa*) u zavisnosti od prihrane i roda žira i voćkarica u lovištu

Urošević M., Drobnjak D., Živković B., Matarugić D., Novaković B.

Uvod

Ukupna površina lovišta u Srbiji je 8.828.438,29 ha sa prosečnom veličinom lovišta, kojima gazduje Lovački savez Srbije iznosi 34.763 ha (Popović i sar. 2008.). Srbija, još uvek, pripada grupi zemalja sa bogatim fondom lovne divljači. Ipak, ako se posmatra sa ekonomske strane, najznačajnije vrste divljači si: zec, fazan, poljska jarebica, srna i divlja svinja. Može se konstatovati da je brojnost divljih svinja u našim lovištima sve veća. Tako je 2000. u Srbiji utvrđen broj divljih svinja iznosio 7.603 komada, pri čemu je 89,74% (6.823 komada) bilo u lovištima centralne Srbije, a samo 10,26% u Vojvodini. Broj se konstatno povećavao tako da je 2007. u Srbiji bilo 12.412 divljih svinja, a u Centralnoj Srbiji 11.066 komada (89,15%). Uočava se da broj pripadnika ove divljači proporcionalno raste, kako u Vojvodini tako i u Centralnoj Srbiji.

Shodno odnosu u brojnosti tako se kreće i prikazna kriva odstrela divljih svinja. Tokom 2000. odstreljeno 1.114 komada, od toga 884 (79,35%) u Centralnoj Srbiji, a 20,65% u Vojvodini. Podaci iz 2006. kažu da su tokom godine odstreljene 3.003 divlje svinje, a od tog broja u Centralnoj Srbiji je odstreljeno 2.435 (81,08%).

Kod divljih svinja osim trofejne vrednosti veoma je značajna i ekonomska vrednost mesa na domaćem i inostranom tržištu. Dugi niz godina ustanovljena je praksa da se u lovištima organizuju hranilišta za prihranu divljih svinja tokom zimskog perioda. Međutim, čini se da se prihrani divljih svinja mora prići znatno ozbiljnije, ne samo tokom zime već i u vremenu slabijeg roda žira i voćkarica u lovištu. U sezonama kada je slabiji rod i manja količina ovih plodova u lovištu divlje svinje počinju da hranu nalaze u kultivisanim poljoprivrednim površinama, prvo u neposrednoj blizini lovišta, a kasnije i nešto dalje. Na taj način čini znatne štete.

Dr sci. Milivoje Urošević, dr.vet.med.spec., Centar za očuvanje autohtonih rasa, Beograd

Dr vet.med.,MSc Darko Drobnjak, Centar za očuvanje autohtonih rasa, Beograd

Mr Branislav Živković, LU "Jovan Šerbanović" Žagubica

Prof.dr Dragutin Matarugić, Poljoprivredni fakultet, Banja Luka

Dipl.inž. Bogoljub Novaković, Poljoprivredni institut, Banja Luka

Pregled literature

Proučavajući realan prirast divljih svinja u poluintenzivnom gajenju Maletić (2004.) je utvrdio da prosečan prirast po krmači iznosi 3,52 za period do 15.6., a da je prosečan prirast u period do 15.11. iznosi 2,99. Plodnost divlje svinje, kao i gubici u svim razvojnim fazama, nisu ni približni onima koji su sreću kod domaćih svinja.

Novaković i Gačić (2004.) saopštavaju rezultate o odnosu bruto i neto telesnih masa divljih svinja. Prosečna bruto masa tela bila je 63,6 kg., a neto masa iznosi 53,9 kg. Analizirajući gazdovanje populacijama divljači u lovištima kojim gazduje Lovački savez Srbije Popović (2006.) navodi da je 2000. odstreljeno 14,65% divljih svinja u odnosu na matični fond, a da je ta vrednost 2004. bila 29,43%.

Krže u knjizi o divljim svinjama (1982.) navodi da trogodišnji veprovi dostižu 120 kg. Osim toga autor ističe da krmača ne odgaji mnogo prasadi, da je taj broj najviše osam, a ne retko i manje. O masi divljih svinja izveštava i Ristić (2008.) uz napomenu da krmače dostižu 80-90 kg žive telesne mase, a da nerastovi imaju 110-170 kg uz mogućnost izuzetaka koji dostižu i 300 kg.

Istražujući divlje svinje Romić (cit. Andrašić 1979.) je utvrdio da se masa krmača kreće u granicama od 126 kg do 163 kg, a nerastova od 148 kg do 221 kg. O međusobnoj povezanosti roda žira i voćkarica u lovištu i šteta koje načine divlje svinje u ataru izveštavaju Urošević i sar. (2010.). Autori su utvrdili da se broj i veličina šteta koje načine divlje svinje nalazi u obrnutoj proporciji prema rodu žira i voćkarica u lovištu.

Materijal i metod rada

Istraživanje je obavljeno tokom lovnih sezona 2006/2007., 2007/2008. i 2008/2009. u lovištu LU "Jovan Šerbanović" u Žagubici. Registrovan je broj odstreljenih divljih svinja, utvrđena masa tela, sa kožom bez unutrašnjih organa. Pored toga uzeti su podaci o unosu kukuruza u lovište sa ciljem prihrane divljih svinja, a procenjivan je i rod žira i voćkarica u lovištu, tokom posmatranih godin.

Rezultati

Za posmatrane tri lovne sezone odstreljene su 165 divlje svinje. Odnos po pojedinim godina prikazan je u tabeli broj 1. Tokom tri posmatrane godine uočava se neravnomernost u broju odstreljenih divljih svinja. U početnoj godini posmatranja bilo je odstreljeno svega 27 grla, da bi se broj odstreljenih povećavao narednih godina. Sledeće godine zabeležen je broj od 60 odstreljene da bi poslednje godine posmatranja broj odstreljenih divljih svinja bio 78. Ako se uporedi odstrel 2006/2007. u odnosu na odstrel 2008/2009. uočava se enormno povećanje za 288%.

Tab.1. Broj odstreljenih divljih svinja i njihove telesne mase

Godina	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Parametar			
Broj odstreljenih	27	60	78
Minimalna masa (kg)	54,00	34,00	35,00
Maks. masa (kg)	80,00	130,00	130,00
Srednja masa (kg)	65,28	54,71	54,74
Sigma	7,22	14,01	13,95
Statistička greška	1,70	1,94	1,63
Koeficijent varijacije	11,06	25,62	25,49

Interesantno je pogledati koja količina kukuruza je izneta za zimsku prihranu i kakav je bio rod žira i voćkarica u tim lovnim sezonama. Taj pregled dat je u sledećoj tabeli.

Tab.2. Količina kukuruza za prihranu i rod žira i voćkarica

Lovna sezona	Količina kukuruza (kg)	Rod žira i voćkarica
2006/2007.	9.510	Odličan
2007/2008.	8.000	Prosečan
2008/2009.	9.000	Loš

Kada je rod žira i voćkarica bio odličan i u lovište je iznešeno najviše kukuruza, a bilo je to u lovnoj sezoni 2006/2007. prosečna masa odstreljene divlje svinje, sa kožom bez unutrašnjih organa, bila je najveća (65,28 kg). Naredne dve lovne sezone rod žira i voćkarica u posmatranom lovištu je bio slabiji. Prve naredne godine bio je prosečan, a sledeće loš.

Tokom te dve godine smanjila se i prosečna telesna masa odstreljenih svinja. Interesantno je da se broj odstreljenih divljih svinja značajno popeo u odnosu na prvu posmatranu godinu.

Prve godine (2006/2007.) interval variranja telesne mase odstreljenih divljih svinja kretao se u granicama od 54,00 kg do 80,00 kg. Minimalna i maksimalna vrednost zabeležene su samo u po jednom slučaju. Najviše trupova imalo je masu između 62,00 kg i 64,00 kg (50%). U lovnoj 2007/2008. Godini smanjena je količina iznetog kukuruza za prihranu, a i rod žira i voćkarica bio je prosečan. To su faktori koji su uticali na smanjenje minimalne mase trupa koja je bila 34,00 kg uz prosek od 54,71 kg. Treba reći da je te godine maksimalna masa bila 130,00 kg, ali uz napomenu da se ta vrednost javila samo u jednom slučaju i da je sledeći najteži trup imao 72,00 kg. Te godine najčešća masa trupa divlje svinje bila je u granicama od 45,00 kg do 58,00 kg (61,54%).

Godina sa lošim rodom žira i voćkarica (2008/2009.) i povećanjem količine kukuruza za prihranu, karakteriše se sa minimalnom masom trupa od 35,00 kg i maksimum od 130,00 kg. Kao i prethodne godine utvrđena je ista vrednost za maksimalnu masu, ali je i ovde ova vrednost zabeležena samo u jednom slučaju.

Zaključak

Pri gazdovanju lovištem treba sa više pažnje posmatrati kavilet i količu roda žira i voćkarica u lovištu. Očigledno je da divlje svinje u ishrani kombinuju hranu u prirodnom arealnu i iznetu hranu kao prihranu. U slučaju kada se uočava slabiji rod voćkarica i žira, a samim tim i manja mogućnost konzumiranja dovoljnih količina hrane neophodno je povećati količinu iznete hrane (kukuruza) za prihranu.

Literatura

1. Andrašić, D.: (1979.) Zoologija divljači i lovna tehnologija. Zagreb
2. Krže, B.: (1982.) Divji prašič. Lovska Zveza Slovenije, Ljubljana
3. Maletić, V.: (2004.) Realni prirast divljih svinja u poluintenzivnom gajenju u ogradama. *Biotechnology in Animal Husbandry*, 20, (5-6), p.317-320
4. Novaković, N., Gačić, D.: (2004.) Odnos bruto i neto telesnih masa divljih svinja (*Sus Scrofa L.*) u ograđenom lovištu "Crni lug". *Biotechnology in Animal Husbandry* 20, (5-6), p. 321-326
5. Popović, Z.: (2006.) Gazdovanje populacijama divljači u lovištima Lovačkog saveza Srbije. *Biotechnology in Animal Husbandry* 22, p. 113-128

6. Popović, Z., Beuković, M., Đorđević N.: (2008.) Brojnost i stepen korišćenja populacija divljači u lovištima Lovačkog saveza Srbije. *Biotechnology in Animal Husbandry* 24 (spec.issus), p. 11-23

7. Ristić, Z.: (2008.) *Lovstvo*. Kragujevac.

8. Urošević, M., Matarugić, D., Drobnjak, D., Živković, B.: (2010.) Uticaj roda žira na štete od divlje svinje (*Sus Scrofa*) na poljoprivrednim kulturama u Homolju. *Veterinarski žurnal Republike Srpske*. Vol.X,br.1.str.65-68